

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 4, Sayı: 11, Haziran 2017, s. 141-157

Fatih Mutlu ÖZBİLEN¹, Gökhan GÜNAY²

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUL NÖBET GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ³

Özet

Okullarda eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi; okulun fizikî imkânlar, güvenlik ve disiplin gibi önemli ihtiyaçlarının giderilmesiyle mümkündür. Özellikle okul güvenliğinin sağlanması noktasında ise en önemli görev nöbetçi öğretmenlere düşmektedir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin okul nöbet görevleri hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma betimsel nitelikte olup, durum çalışması deseni ile oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ve İstanbul'da Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yönlendirici olmayan soruları içeren yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemine uygun olarak içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin çoğunluğunun okul nöbet görevini ders dışı zamanlarda öğrencilerin düzen ve kontrolünü sağlamak ve okul güvenliğini sağlamak şeklinde tanımladıkları belirlenirken; okul nöbet görevinin gerekliliği, okulun işleyişine katkısı ve okul nöbet görevi kapsamında sahip olunması gereken sorumluluklar ile ilgili öğretmenlerin farklı görüşler belirttikleri görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, öğrenci, okul, okul güvenliği, okul nöbet görevi.

VIEWS of TEACHERS WORKING at PRIMARY SCHOOLS on WATCH DUTY AT SCHOOL

Abstract

Managing education process at schools is only possible on the condition that needs such as physical opportunities, security and discipline are provided. Especially on the point of providing school security, the most important responsibility is on guarding teachers. The aim of this research is to determine the views of the teachers on the watch duty at school. The research is descriptive and it has been formed with case study model. Study group of research consists of teachers working at primary state schools under the control of Ministry of National Education in 2013-2014 school year in Istanbul and Canakkale. Research data is obtained by structured interview form,

¹ Sınıf Öğretmeni, İstanbul Esenyurt Cumhuriyet İlkokulu, fatihmutluozbilen@gmail.com

² Okul Müdürü, Çanakkale Biga Gümüşçay Atatürk İlkokulu, gunay_gokhan17@hotmail.com

³ Bu çalışma 5-8 Haziran 2014 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi'nde düzenlenmiş olan VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

prepared by the researchers, including questions which are not directive. At the analysis process of data, content analysis technique has been used as it is suitable for qualitative research method. At the end of research's data analysis, it has been found out that most of the primary school teachers define the watch duty at school as providing order and control of students during breaks and as providing school security and it has been seen that teachers state different opinions about necessity of watch duty at school; its contribution to managing of schools and responsibilities to have within watch duty at school.

Key Words: Teacher, student, school, school security, watch duty at school.

GİRİŞ

Okul, toplumun eğitim ihtiyacının karşılanmasıyla görevli toplumsal bir kurumdur. Bir okulun varlığını sürdürebilmesi ise toplumun eğitim gereksinimlerini belli bir ölçüde karşılayabilmesi ile mümkündür (Dönmez, 2001). Öğrenciler üzerinde eğitim görevinin yanında öğretim görevi de olan okullar, öğrencilerin yaşamlarının üçte birini öğretmenler ve öğrenciler ile birlikte geçirdikleri ortamlardır. Bu yüzden öğrencilerde etkili öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için kendilerini güvende hissetmeleri gerekir (Barhan, 2002). Önceleri insanın yaşamı içerisinde bulunduğu en güvenli yerlerin okullar olduğu düşünülürken, zaman ilerledikçe okulların güvenliği araştırmacılar, yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından sorgulanmaya başlanmıştır. Güvenliği sağlanmamış bir ortamda sağlıklı bir eğitim-öğretimin varlığından söz etmek mümkün değildir (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007). Maslow'un motivasyon teorisine göre de, kendisini güvende hissetmeyen bir öğrencide öğrenme güdüsünün oluşması çok zordur hatta imkânsızdır (Işık, 2004). İnsan Hakları Beyannamesi'nde (1996 yılı 108 sayılı yasanın 24. bölümü) herkesin, sağlığına ya da refahına zararı olmayan bir çevre hakkına sahip olduğu taahhüt edilir. Bu hak ayrıca öğrenciler için de geçerlidir ve prensipte okul da dahil olmak üzere zararlı ortamlara karşı onları korur. Bu nedenle eğitimcilerin eğitmek ve öğretmek görevlerine ek olarak, aynı zamanda öğrencilere eğitimsel, fiziksel ve ruhsal güvenlik sağlamaları da gereklidir (Oosthuizen, Botha, Bray, Marais, Mentz, Oosthuizen, Van der Westhuizen & Van Schalkwyk, 1994). Nitekim okul yöneticileri, tüm öğrencilerin eğitim fırsatlarından yararlanabilmeleri adına okul güvenliğini sağlamak durumundadırlar (Skiba & Sprague, 2008). Ancak okul ve öğrenci güvenliğini sağlamada okul yönetimlerince geliştirilen güvenlik politikaları tek başına bir anlam ifade etmemekle birlikte okulların güvenliğini belirleyen birçok faktör vardır (Günay ve Özbilen, 2014).

Okul güvenliği kapsamlı ve çok boyutlu bir konu olduğundan konuya çok farklı açılardan bakmak, farklı tanımlamalar yapmak mümkündür. Turhan ve Turan (2012) okul güvenliğine öğretim ve öğrenme açısından bakıldığında güvenli bir öğrenme ortamının oluşturulması, asayiş açısından bakıldığında okulun düzeni, fiziksel çevre açısından bakıldığında okuldaki fiziksel unsurların tehlike oluşturmaması, gıda güvenliği açısından bakıldığında ise okulda tüketilen gıdaların temiz ve sıhhi olması şeklinde tanımlamalar yapmışlardır. Memduhoğlu ve Taşdan (2007) okul güvenliğini kısaca, başta öğrenciler olmak üzere tüm paydaşların (öğretmen, veli, yardımcı personel, ziyaretçi vb.) fiziksel, psikolojik ve sosyal bakımdan kendilerini "özgür" hissetmelerinin sağlanması şeklinde belirtmişlerdir.

Eğitimin en temel ögesi olan öğrencilerimizin okul ortamında kendilerini güvende hissedebilmesi için okullar, içinde bulunduğu toplumsal çevrenin fizikî, sosyolojik, ekonomik ve politik özelliklerine göre farklı uygulamalara başvurumaktadırlar. Örneğin; okul güvenlik

kameraları, okul polisi, güvenlik personelinin temini gibi uygulamalar, okul ve öğrenci güvenliği konusunda öne çıkanlardır (Alp, 2002; Dönmez, 2001; Gülbaz, 2016; Özer ve Dönmez, 2013; Yaman ve Ayar, 2009). Sosyo-ekonomik statüsü düşük olan okulların birçoğunda ise bu tür güvenlik tedbirleri alınmamaktadır. Bu yüzden statüsü (özel-devlet) ne olursa olsun ülkemizdeki okulların tümünde okul ve öğrenci güvenliğini sağlama sorumluluğunun büyük bir bölümü öğretmenlere yüklenmiştir. Okullarımızın eğitim-öğretim hizmetlerinin işlevselliğini sağlamak amacıyla disiplin ve öğrenci güvenliği, yasal bir eyleme dayandırılarak nöbetçi öğretmenlik uygulamasıyla sağlanmaktadır (Günay ve Özbilen, 2014). Nöbetçi öğretmenlik uygulaması, okulların eğitim ve öğretime başlaması öncesinde, teneffüs ve öğle arası vakitlerinde ve ders çıkışlarındaki süreyi kapsayan zaman diliminde sürdürülür. Çünkü öğrenciler arasında davranış bozukluklarının en fazla açığa çıkarılabileceği ve kaza sonucu yaralanmaların en fazla olabileceği vakitler, ders dışında geçirilen zamanlarda ortaya çıkar. Bray, Van Wyk ve Oosthuizen'in (1989) de belirttiği üzere çocuklar özellikle grup halinde iken dikkatsizce hareket etmektedirler. Bu nedenle, eğitimcinin uygun denetim sağlama ve makul öngörülebilir zarar veya tehlikelerden öğrencileri koruma sorumluluğu yasal bir görevdir (Akt: Netshitahame ve van Vollenhoven, 2002). Nitekim Eraslan ve Aycan (2008) ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırmada, öğrencilerin en çok teneffüslerde kazalarla karşılaştıklarına ulaşımlardır. Astor, Meyer ve Behre'nin (1999) beş farklı okulda lise öğrencileri üzerinde yürüttükleri bir başka araştırmada, okullarda şiddet olaylarının daha çok okul binalarının çevrelerinde tahmin edilebilir yer ve zamanlarda meydana geldiği sonucuna ulaşımlardır. Üstelik araştırmada bu şiddet olaylarının her okulda öğrencilerin yaşlarıyla ve cinsiyetleriyle bağlantılı olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir. Yaşça büyük öğrencilerin olduğu okullarda okul sonrasında park yerlerinde şiddet olayları ortaya çıkarken, yaşça küçük olan öğrencilerin olduğu okullarda kafeterya ve koridorlarda öğrencilerin denetlenmediklerinde bu tür olaylarla karşı karşıya kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu nokta da nöbetçi öğretmenlik uygulaması (okul nöbet görevi) riskli zaman dilimlerinde öğrencileri gözetim altında tutmayı ve olası riskli durumlara müdahale etmeyi gerektirdiğinden okul güvenliğinin sağlanması noktasında önemli bir uygulamadır (Günay ve Özbilen, 2014).

Nöbetçi öğretmenlik uygulamasının bahsedilen faydalı yönlerinin aksine bu konuda birtakım eleştiriler de bulunmaktadır. Özellikle öğretmenler; bu görevin asli görevleri dışında olduğunu, öğretmenlerin özel bir güvenlik ya da ilkyardım eğitiminden geçmediklerini, dolayısıyla bu görevden sorumlu tutulamayacaklarını ya da böyle bir görev veriliyorsa karşılığında ücret verilmesi gerektiği yönünde eleştiriler yöneltmektedir (Günay ve Özbilen, 2014). Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ise öğretmenlik, "*devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği*" olarak tanımlanmıştır (MEB, 1973: md.43). Bu tanımlamaya dayalı olarak okul nöbet görevi her ne kadar eğitim ve öğretim hizmetleri dışında öğretmene yüklenmiş bir görev olarak algılansa da, okul yönetimlerinde öğretmenlere yüklenmiş yönetsel, yasal dayanağı ve yaptırımları olan bir sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifade ile okul nöbet görevi eğitimin yönetim boyutunda yer alan ve yerine getirilmesi zaruri bir görevdir (Günay ve Özbilen, 2014). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayınlanan okulların iş ve işleyişini düzenleyen yönetmeliklerde de nöbetçi öğretmenlerin yerine getirmeleri gereken sorumluluklar açık bir şekilde belirtilmiştir. Örneğin İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde; "*Okulun bina ve tesisleri ile öğrenci mevcudu, yatılı-gündüzlü, normal veya ikili öğretim gibi durumları göz önünde bulundurularak okul müdürlüğünce düzenlenen nöbet çizelgesine göre öğretmenlerin, normal öğretim yapan*

okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutmaları sağlanır. Nöbet görevi, ilk ders başlamadan 20 dakika önce başlar, son ders bitiminden 20 dakika sonra sona erer.” denmektedir (MEB, 2003: md.71). İlköğretim kurumlarının hepsinde okul yönetimi tarafından oluşturulan çizelgeye göre öğretmenlerin nöbet günleri ve nöbet süreleri açıkça ifade edilmektedir. Nöbetçi öğretmenlerin sorumlulukları Lise ve Ortaokullar Yönetmeliğinde ise şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 1964: md.62):

- a) Okulun eğitim ve öğretim işlerinin düzenli olarak yürütülmesini sağlamak, öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenerek gerekli yardımlarda bulunmak,
- b) Sabahleyin sobaların yakılıp yakılmadığını, akşamları sobaların ateşlerinin alınarak söndürülüp söndürülmediğini ve sabah temizliğinin yapıp yapılmadığını denetlemek, eksikleri varsa tamamlamak,
- c) Bahçede, koridorda, sınıflarda ve okulun diğer yerlerinde bulunan öğrencilere gözcülük etmek
- d) Öğretmeni gelmeyen sınıfta bulunmak.

İlgili yönetmeliklerden de anlaşılacağı üzere okul nöbet görevi; bir yönüyle eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin güvenliğini sağlayabilme, onların istek, ihtiyaç ve kişisel problemlerine yardımcı olabilme; diğer bir yönüyle eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesinde okul yönetimine yardımcı olabilmeyi gerektiren yasal bir görevdir (Günay ve Özbilen, 2014). Nöbetçi öğretmenlere okul ve öğrenci güvenliğini sağlama ve eğitim-öğretim sürecinde oluşan aksaklıkları tespit etme noktasında önemli sorumluluklar verilmektedir. Ancak alanyazında yer alan sınırlı sayıdaki çalışma, nöbetçi öğretmenlerin yükledikleri sorumlulukları tam anlamıyla yerine getiremediklerini ortaya koymaktadır. Eraslan ve Aycan’ın (2008) okul kazaları üzerine yaptıkları bir çalışmada öğrencilerin uğradıkları kazaların % 41,3’ünde kazaya uğranılan alanda nöbetçi öğretmenin olmadığı ve % 47,1’inde ilk müdahaleyi arkadaşlarının yaptığı ortaya konulmuştur. Zafer-Güneş ve Keskinliç-Kara (2016) ilkokulların sorunları üzerine inceleme yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin öğretim dışı sorumluluklarından birisi olan nöbet görevlerini, yönetmeliğe uygun tutmadıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Gömleksiz, Kilimci, Vural, Demir, Koçoğlu-Meek ve Erdal (2008) ise okul bahçelerinde yaşanan şiddeti çocuk hakları açısından inceledikleri çalışmalarında, teneffüslerde nöbet tutan öğretmenlerin, öğrencilerin birbirlerine karşı kullandıkları şiddete karşı kayıtsız kaldıklarını ve zarar görebilecekleri konusunda onlara uyarıda bulunmadıklarını gözlemlemişlerdir. Turhan ve Turan’ın (2012) okul güvenliği üzerine yaptıkları bir çalışmada da okul yöneticilerinin, velilerin ve öğrencilerin % 49,1’inin nöbetçi öğretmenlerin emniyet ve asayişini sağlamada yetersiz olduklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Yaman ve Ayar (2009) ise, okul polisi uygulamasını değerlendirdikleri çalışmalarında, okul polislerinin nöbetçi öğretmenleri okulda kontrol unsuru olarak gördüklerini ancak bazı öğretmenlerin görevlerini layıkıyla yapmadıkları görüşüne sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Günay ve Özbilen (2014) ise ilköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerinde değerlendirmede buldukları çalışmalarında, nöbetçi öğretmenlerin öğle yemeği vakti ve öğleden sonraki teneffüslerde nöbet görev yerlerini zaman zaman terk ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Alanyazında yer alan çalışmaların çoğunda nöbetçi öğretmenlik uygulamasının layıkıyla yerine getirilmediği, okul nöbet görevi kapsamında öğretmenlerce yüklenen sorumlulukların tam anlamıyla gerçekleştirilmediği, okullardaki emniyet ve asayişini sağlamada nöbetçi öğretmenlerin yetersiz oldukları gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak yapılan çalışmaların çoğunda

görüş alınan kitlenin öğrenciler, veliler ve diğer paydaşlar olduğu ortadadır. Peki öğretmenler okul nöbet görevi hakkında neler düşünmektedir? Bu soruya yanıt bulunabilmesi bağlamında yapılan araştırma, ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul nöbet görevi hakkında neler düşündüklerini ortaya koyabilme ve nöbetçi öğretmenlik uygulamasına yönelik işlevsel düzenlemeler yapılabilmesi için öneriler sunabilmek için tasarlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin okul nöbet görevine ilişkin görüşlerini belirleyebilmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Başarılı bir eğitim-öğretim sürecinin varlığı, okul ortamında bütün şartların en iyi şekilde sağlanabilmiş olmasına bağlıdır. Öğrenciler, öğretmenler, idareciler ve hizmet veren diğer personelin bütünüyle okul ortamında kendilerinden beklenenleri gerçekleştirebilmeleri için fiziki yapıdan disipline kadar bütün olumsuzlukların giderilmesi ile ilgili gerekenler yapılmak zorundadır. Bu hususta okulun derse hazır oluşunun ve gün içerisinde yaşanabilecek tüm olayların, okul içerisinde kontrol edilmesi ve olumsuzluklara anında müdahale edilebilmesi gerekmektedir. Okul nöbet görevi de öğretmenlerin görevi olarak kabul edilmekte; okul idarecileri tarafından okullardaki öğretmen sayısına göre nöbet çizelgeleri oluşturularak öğretmenlere bu sorumluluk verilmektedir. Bazen öğretmenler tarafından büyük bir yük olarak algılanan nöbet görevi aslında okul ortamının düzenliliği ve yaşanabilecek olumlu ve olumsuz tüm olayların kontrolünün sağlanmasında önemli bir görevdir. Bu çalışmada da ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin okul nöbet görevlerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Buradan elde edilen görüşlerin, öğretmenlerin nöbet görevleri ile ilgili yeni düzenlemelere bir kaynak olabileceği ve yetkililere de bir dönüt sağlayabileceği düşünülmüştür.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel nitelikte olup, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin okul nöbet görevine ilişkin görüşlerini belirleyebilmek amacı ile durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, olup bitenlere bakarak veri toplama, bilgiyi analiz etme ve sonuçları raporlama şeklinde sistematik bir yoldur. Ortaya çıkan ürün de olayın niçin gerçekleştiğinin ve gelecek araştırmalarda nelere daha kapsamlı olarak bakılmasının önemli olabileceğinin keskin bir şekilde anlaşılmasıdır (Davey, 1991).

Araştırmanın verilerine araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu ile ulaşılmıştır. Görüşme formu kişisel bilgiler ve soruların bulunduğu iki bölümden oluşmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmış, ulaşılan veriler sistematik bir şekilde gruplanmıştır. İçerik analizi Yıldırım ve Şimşek (2008: 227)'in belirttiği gibi, verileri tanımlamayı, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmayı sağladığından; birbirine benzeyen veriler içerik analizi yolu ile belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenip yorumlanır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim ve öğretim yılının ikinci yarı döneminde, Çanakkale'nin Biga ilçesi ve İstanbul'un Esenyurt ilçesinde görev yapan 30 kadın, 20 erkek olmak üzere 50 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde araştırma amacının özelliği ve araştırmanın sahip olduğu kaynaklar dikkate alınmıştır. Nitel araştırmalarda araştırma kaynaklarının sınırlılığı ve kullanılan bilgi toplama ve veri çözümleme yöntemlerinin özelliği nedeniyle çok sayıda bireyi örnekleme almak mümkün olmamaktadır. Bu sebeple araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçütler ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim devlet okullarında görev yapıyor olmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formunda öğretmenlerin görüşlerini elde etmek amacıyla sorulan “Sizce okul nöbet görevi nasıl tanımlanabilir?”, “Okul nöbet görevinin gerekliliği hakkında neler düşünüyorsunuz? Nedeniyle belirtiniz.”, “Okul nöbet görevinin okulun işleyişinde ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Sizce öğretmenler nöbet görevleri kapsamında hangi sorumluluklara sahip olmalıdırlar?” olmak üzere 4 farklı soru ve “Başka eklemek istediğiniz görüşünüz var mı? Belirtiniz.” bölümü bulunmaktadır.

Veri toplama aşamasında ilk olarak ilköğretim öğretmenlerine yapılacak olan çalışmanın amacı, konusu ve gerekliliği hakkında açıklamalarda bulunulmuş ve ardından görüşme formu dağıtılmıştır. Katılımcılara formu nasıl dolduracaklarına ilişkin gerekli ön açıklama yapılmış ve okul nöbet görevi hakkındaki düşünceleri alınmıştır. Ardından öğretmenlerden görüşme formunda bulunan soruları birbirinden bağımsız şekilde düşünerek yanıtlamaları gerektiği belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde “birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamak” yoluyla yapılan içerik analizi tekniği (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227) kullanılmıştır. Bu süreçte her bir öğretmenin cevapladığı forma sıra numarası verilmiş ve öğretmenlerin okul nöbet görevi ile ilgili görüşlerine ilişkin çözümlemelerde; 1) Her bir soruyu sıra ile okuma 2) Adlandırma ve kodlama 3) Tasnif etme 4) Kategori geliştirme aşamaları izlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Araştırmada geçerliliği sağlamak için, görüşme formu sorularına öğretmenler tarafından verilen cevaplar, araştırmacılar tarafından nesnel bir biçimde değerlendirilmiştir. Ayrıca yine geçerliğin sağlanabilmesi amacıyla, araştırmacılar tarafından araştırma konusuna yönelik olarak hazırlanan görüşme formunda yer alan sorular hazırlandıktan sonra alan içerisinde görev yapan 3 farklı uzman görüşüne sunulmuş, gerekli düzeltmeler yapılarak sorulara son şekli verilmiştir. Bu şekilde asıl ölçmek istenilen olgunun doğru bir şekilde ölçülmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın güvenirlilik hesaplaması ise Croll (1986: 152), Robson (1993: 222) ve Bakeman ve Gottman (1997: 60)'nın kullandıkları uyuşum yüzdesi formülü ile yapılmıştır (Akt: Türnüklü, 2000: 551). Güvenirlilik = (Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)) X 100

formülü ile hesaplanarak 4 soru için bu değer 0.72 olarak bulunmuştur. Bu sonuç 0.70'in üzerinde çıktığından dolayı, oluşturulan kategorilerin güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ilköğretim öğretmenlerine görüşme formu aracılığı ile yöneltilen sorulara verilen cevaplar ayrı ayrı incelenerek analiz edilmiştir. İncelemelerde bütünselliği ve ortaklığı sağlamak amacıyla, her soru için birbirine benzer verilen cevaplar birlikte değerlendirilmiş ve bu cevaplar üzerinden yorumlamalar yapılmıştır.

Araştırmada ilk olarak ilköğretim öğretmenlerine yöneltilen “Sizce okul nöbet görevi nasıl tanımlanabilir?” sorusuna ilişkin öğretmenlerin belirtmiş oldukları görüşlerin yüzde ve frekans dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Nöbet Görevinin Tanımına İlişkin Bulgular

<i>Tanımlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Ders dışı zamanlarda öğrencilerin düzen ve kontrolünü sağlamak	17	27.42
Okul güvenliğini sağlamak	17	27.42
Ders dışı zamanda öğretmene yüklenen fazla iş yükü	11	17.74
İstenmeyen öğrenci davranışlarını en aza indirmek	7	11.29
Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli yürütülmesini sağlamak	4	6.45
Öğrencilerin zamanında derse hazır bulunmalarını sağlamak	3	4.84
Okul yönetimine yardımcı olmak	3	4.84
<i>Toplam</i>	62	100

Çalışma grubunu oluşturan 50 öğretmenin 3’ü bu soruya geçerli cevap vermediğinden 3 görüş değerlendirme dışı bırakılmış; bazı öğretmenler de birden çok tanım ifade ettiklerinden 62 tanım ifadesi kategorileştirilmiştir. Öğretmenlerin 17’si (%27.42) okul nöbet görevini “Ders dışı zamanlarda öğrencilerin düzen ve kontrolünü sağlamak”, 17’si (%27.42) “Okul güvenliğini sağlamak”, 11’i (%17.74) “Ders dışı zamanda öğretmene yüklenen fazla iş yükü”, 7’si (%11.29) “İstenmeyen öğrenci davranışlarını en aza indirmek”, 4’ü (%6.45) “Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli yürütülmesini sağlamak”, 3’ü (%4.84) “Öğrencilerin zamanında derse hazır bulunmalarını sağlamak” ve yine 3’ü (%4.84) “Okul yönetimine yardımcı olmak” şeklinde tanımlamışlardır. Okul nöbet görevinin tanımına ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Teneffüslerde öğrencilerin ciddi sorunlar yaşamaması için öğretmenlerin yaptığı gözleme nöbet denir. 14, Kadın”

“Özellikle kalabalık okullarda öğrencilerin güvenli bir şekilde oynamaları, okula giriş-çıkışlarının sağlanması, oluşabilecek aksi durumlarda bu olaylara anında (olabildiğince hızlı) müdahale edilerek öğrencinin uğrayacağı zararın en alt düzeye inmesi için verilen mücadeledir. 15, Erkek”

Araştırmanın ikinci sorusu olan “Okul nöbet görevinin gerekliliği hakkında neler düşünüyorsunuz? Nedeniyle belirtiniz.” sorusu ile ilgili ilköğretim öğretmenlerinin yanıtlarına ilişkin kategorilerin yüzde ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul Nöbet Görevinin Gerekliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okul Nöbet Görevinin Gerekliliği Hakkında Görüşler	f	%
Gereklidir	38	55,88
İstenmeyen öğrenci davranışlarını kontrol altına alabilme açısından	16	23.53
Öğrencilerin güvenliği açısından	7	10.29
Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli yürütülmesi açısından	6	8.82
Okul bölümlerinin tertip ve düzenini sağlama açısından	5	7.34
Fiziksel yaralanmalarda ilk müdahaleyi yapabilme açısından	3	4.41
Okul yönetimine yardımcı olunması bakımından	1	1.47
Gereksizdir	30	44.12
Öğretmenlerin özel güvenlik eğitimi almadıklarından	2	2.94
Özel güvenlik personelinin görevi olması gerektiğinden	10	14.72
Öğretmenin ders performansını düşürdüğünden	8	11.76
İş yükünü arttırdığından	7	10.29
Hukuki boyutu olduğundan	3	4.41
Toplam	68	100

Bazı öğretmenler okul nöbet görevinin gerekliği ile ilgili birden fazla görüş belirttiklerinden, 68 görüş ifadesi kategorileştirilmiştir. Okul nöbet görevinin gerekliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin 38 (%55.88)'i okul nöbet görevi "gereklidir" ve 30'u (%44.12) ise "gereksizdir" şeklindedir. Okul nöbet görevini gerekli bulan öğretmen görüşlerinin büyük çoğunluğu olmak üzere 16'sı (%23.53) nöbet görevinin "İstenmeyen öğrenci davranışlarını kontrol altına alabilme açısından" gerekli olduğu yönünde iken; okul nöbet görevini gereksiz bulan öğretmen görüşlerinin yine diğerlerine göre çoğunluğu olmak üzere 10'u (%14.72) nöbet görevinin "Özel güvenlik personelinin görevi olması gerektiğinden" gereksiz olduğu yönündedir. Okul nöbet görevinin gereksiz olduğu yönündeki görüşlerden yine 8'i (%11.76) "Öğretmenin ders performansını düşürdüğünden" ve 7'si (%10.29) "İş yükünü arttırdığından" şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin okul nöbet görevinin gerekliğine ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

"Gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü tamamen boş bırakıldığı zaman çocukların başlarına gelen bazı olumsuz durumlarda yardım edebilecek ilk kişi nöbetçi öğretmendir. Bazen nöbette bu gibi durumla karşılaştığımda ilk müdahaleyi yaptığım oldu. Ya da çocuk kavga ediyor ve ben orada olduğum için onların kavgalarının büyümesine engel olabiliyorum. Bence bir kontrol her zaman gereklidir. 9, Kadın"

"Okul nöbet görevi gereklidir. Çünkü bu görev yapılmazsa koridorlarda kavga, gürültü, çevre kirliliği alır başını gider. 7, Kadın"

Okul nöbet görevinin gereksiz olduğu yönünde görüş belirten ilköğretim öğretmenlerinin bu yöndeki ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

"Öğretmenin nöbet tutmasını doğru bulmuyorum. Bir denetim olmalı ama bu öğretmenlerden ziyade dışarıdan sağlanacak görevli olmalı. Başka kurumlarda nasıl özel güvenlik görevlileri oluyorsa okullarda daha eğitilmiş ve çocukların psikolojilerinden anlayan nöbetler için ve güvenliği elemanlar olmalı. 4, Kadın"

"Gereksizdir çünkü öğretmen için çok yorucu oluyor. Dinlenmeden arka arkaya 6 saat derse giren öğretmenin performansı düşüyor. 5, Kadın"

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “Okul nöbet görevinin okulun işleyişinde ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu ile ilgili ilköğretim öğretmenlerinin yanıtlarına ilişkin kategorilerin yüzde ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Okul Nöbet Görevinin Okul İşleyişine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okul Nöbet Görevinin Okul İşleyişine Katkılarına İlişkin Görüşler	f	%
Okul giriş ve çıkışlarında düzeni sağlama	4	6.35
Sınıfları derse hazır hale getirme	8	12.70
Güvenli ve huzurlu okul ortamı oluşumunu sağlama	12	19.05
Okul bölümlerinin düzenini sağlama	2	3.17
Görev paylaşımını sağlama	7	11.11
Öğrenci davranış problemlerini önleme	16	25.40
Eğitim ve öğretimin düzenli yürütülmesi	7	11.11
Okulun işleyişine katkısı olduğunu düşünmüyorum	7	11.11
Toplam	62	100

Öğretmenlerin bazılarının okul nöbet görevinin okulun işleyişindeki katkıları ile ilgili görüşleri birden fazla kategori içerisinde yer aldığı ve 2 öğretmen herhangi bir görüş bildirmediğinden, kategorileştirme işlemi toplam 63 görüş üzerinden yapılmıştır. Okul nöbet görevinin okulun işleyişindeki katkıları yönündeki öğretmen görüşlerinin diğerlerine göre çoğunluğunu oluşturmakla birlikte 16’sı (%25.40) “Öğrenci davranış problemlerini önleme” ve 12’si (%19.05) “Güvenli ve huzurlu okul ortamı oluşumunu sağlama” şeklindedir. Öğretmenlerin, okul nöbet görevinin okulun işleyişine yönelik katkılarına ilişkin ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğretmen ders süresinde sağladığı disiplin ve düzeni teneffüslerde ve giriş-çıkışlarda devam ettirildiğinde olumlu alışkanlıkların kazandırılması kolaylaşır; öğrenci güvenliği de okulun daha huzurlu bir eğitim-öğretim ortamına ulaşmasını sağlar. 15, Kadın”

“Teneffüste sürekli koşan, bağırان, kavga eden, tuvalette su savaşı yapan öğrenciler ya kendine ya da çevrelerine zarar veriyorlar. Okul ve okul eşyalarına zarar veriyorlar. Bu gibi doğacak problemleri engelleme adına nöbet sistemi olması gereken bir ihtiyaçtır. 10, Erkek”

Araştırmanın dördüncü sorusu olan “Sizce öğretmenler nöbet görevleri kapsamında hangi sorumluluklara sahip olmalıdırlar?” sorusu ile ilgili ilköğretim öğretmenlerinin yanıtlarına ilişkin kategorilerin yüzde ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. *Okul Nöbet Görevi Kapsamında Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Sorumluluklara İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Okul Nöbet Görevi Kapsamında Sahip Olunması Gereken Sorumluluklara İlişkin Öğretmen Görüşleri	f	%
Okul temizliğinin denetlenmesi	4	7.14
Görev alanını belirli aralıklarla dolaşma	7	12.50
Sınıfları derse hazır hale getirme	6	10.71
İlk yardım bilgisine sahip olma	3	5.36
Nöbet görevi süresine eksiksiz uyulması	5	8.93
Olumsuz öğrenci davranışlarını uyarma	7	12.50
Öğrenci güvenliğini sağlama	7	12.50
Nöbet süresince yaşanan önemli olayları kayıt altına alma	1	0.02
Okulun yönetim işlerine yardımcı olma	6	10.71
Öğrencilerle iletişim halinde olma	2	3.57
Bu görev öğretmenlerin olmamalıdır	8	14.29
Toplam	56	100

Bazı öğretmenlerin nöbet görevleri kapsamında sahip olunması gereken sorumluluklara ilişkin görüşleri birden fazla kategori içerisinde yer aldığı ve 1 öğretmen herhangi bir görüş bildirmediğinden kategorileştirme işlemi 56 görüş üzerinden yapılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yanıtlarının 9'u, uygun cevap olmadığından, değerlendirme dışında bırakılmışlardır. Okul nöbet görevi kapsamında sahip olunması gereken sorumluluklarla ilgili görüşlerin 8'i (%14.29) "Bu görev öğretmenlerin olmamalıdır" şeklindedir. Belirtilen sorumluluklardan diğerlerine göre daha çok olanları olmak üzere 7'seri (%12.50) "Görev alanını belirli aralıklarla dolaşma", "Olumsuz öğrenci davranışlarını uyarma" ve "Öğrenci güvenliğini sağlama" şeklindedir. Okul nöbet görevi kapsamında sahip olunması gereken sorumluluklara ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

"Ben öğretmenlerin nöbet tutmasını zaten anlayamıyorum. Biz asayışı dışarıdan kontrol eden insanlar değil; eğitim ve öğretimi sınıflarda verecek öğretmenleriz. Tabi ki gördüğümüz olumsuzluklara müdahale ederiz. Bunun için nöbetçi olmamız şart değil; sonuçta duyarlı insanlarız. 4,Kadın"

"Hiçbir sorumluluğu olmamalıdır. Okul bahçesinde koridorda vs. 100'lerce, 1000'lerce öğrenciye bir öğretmen sahip çıkamaz, olaylardan sorumlu tutulamaz. 1,Erkek"

Öğretmenlerin araştırma kapsamında belirtmek istedikleri ek görüşlere ilişkin yanıtlara ait yüzde ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Belirtmek İstedikleri Ek Görüşler

<i>Belirtmek İstenilen Ek Görüşler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Nöbet görevi için ayrı bir personel görevlendirilmeli	10	21.74
Nöbet görevi için ek ücret ödenmeli	18	39.13
Öğretmenin asıl görevi eğitim-öğretim olmalı	6	13.04
Nöbet görevleri her gün, 1'er teneffüs olmalı	2	4.35
Okula giriş-çıkışlar okul idaresi tarafından izlenmeli	1	2.17
Nöbet görevi öğretmen performansını düşürmektedir	3	6.52
Öğretmenler nöbet görevini benimsemeli	2	4.35
Nöbet görevi gönüllülük esasına dayalı olmalı	4	8.70
Toplam	46	100

Öğretmenlerin 20'si hiçbir görüş belirtmez iken, diğer öğretmenlerin bazıları birden fazla görüş belirttiğinden toplam 46 yanıt ifadesi kategorileştirilmiştir. Öğretmenlerin belirttikleri ve daha çoğunlukta olan yanıtların 18'i (%39.13) "Nöbet görevi için ek ücret ödenmeli" ve 10'u (%21.74) "Nöbet görevi için ayrı bir personel görevlendirilmeli" şeklindedir. Öğretmenlerin belirttikleri ek görüş ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

"Bütün mesleklerde insanlar tuttuğu nöbet için ücret alırken öğretmenlerde böyle bir durum yok maalesef. Aslında eğer öğretmenler de tuttukları nöbet için ücret alabilse öğretmenler bu görevi yerine getirmeyi daha çok isterler. 24, Kadın"

"Öğretmenin üstlendiği nöbet görevi bazen çok fazla sorumluluk altına girmesine sebep olabiliyor. Özellikle taşıma sistemi olan okullarda görevler daha da artıyor. Anne baba her an yanında olmadığı için sağlıkla ilgili bir problemde nöbetçi öğretmenin sorumluluğu artıyor. Bu yüzden nöbet tutan öğretmenlerin bu görevin (diğer mesleklerde olduğu gibi) maddi olarak da karşılığını almalıdır. Teşekkür ederim. 18, Erkek"

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara ait sonuçlar şu şekildedir:

Araştırma sonucunda ilk olarak, ilköğretim öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun okul nöbet görevini "Ders dışı zamanlarda öğrencilerin düzen ve kontrolünü sağlamak", "Okul güvenliğini sağlamak" ve yine diğerlerine göre daha fazla olarak "Ders dışı zamanda öğretmene yüklenen fazla iş yükü" olarak tanımladıkları görülmüştür. Bu görüşlerden anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin okul nöbet görevinin okulun düzenini ve okulun güvenliğini sağlamada işlevsel olabileceği üzerinde durdukları; bazı öğretmenlerin de kendilerine verilen bu görevi onları yoran fazla bir iş yükü olarak nitelendirdikleri söylenebilir. Gündoğdu, Saracaloğlu, Altın ve Üstündağ da (2015) yaptıkları çalışmada benzer şekilde öğretmenlerin birçoğunun, nöbet

görevini öğrencilerin güvenliğini sağlamaya çalışmak olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada ikinci olarak öğretmenlerin çoğunluğunun okul nöbet görevini gerekli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul nöbet görevini gerekli gören öğretmenlerin büyük bir kısmı “İstenmeyen öğrenci davranışlarını kontrol altına alabilme açısından” bu görevi gerekli gördüklerini belirtmişlerdir. Öğrenci davranışlarının izlenmesi, kontrol edilmesi ve bu davranışlara anında müdahale edilmesi, sağlıklı bir okul ortamının oluşmasında önemlidir. Ayyıldız ve Akın da (2016) araştırmalarında katılımcı öğretmenlerin bir kısmının okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet görevini çok önemli gördüklerini ifade etmişlerdir. Dunn (1999) fizikî olarak okul güvenliğinin artırılabilmesi için yöneticilere; okul bahçesi ve binasına girişlerin denetlenmesi, programların düzenlenerek okul koridorlarında veya tehlikeli olabilecek yerlerde geçen zamanın en aza indirilmesi, kritik dönemlerde denetim görevlerinin yeniden düzenlenmesi, yemek zamanlarında ve okul çıkışında okulun terk edilme düzeninin ayarlanması, okul çevresinin gözetilmesi, yerel polisle eşgüdüm içerisinde çalışarak okula geliş-gidiş güvenliğinin sağlanması gibi önerilerde bulunmaktadır (Akt: Dönmez, 2001). Eraslan ve Aycan’ın (2008) araştırmalarında da okulda kazaların en fazla teneffüs saatlerinde meydana geldiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda teneffüs saatlerinde düzenli denetimin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Okul nöbet görevinin gereksiz olduğunu düşünen öğretmenlerin çoğunluğu bu görevin okullarda “özel güvenlik personelinin görevi olması gerektiği” şeklinde görüş belirtirlerken; yine çoğunluk olarak öğretmenlerin ders performansını düşürdüğü ve iş yükünü artırdığından dolayı nöbet görevinin gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler de öğretmenlerin özel bir güvenlik eğitimi almadıklarından ve bu görevin hukuki bir boyutu olduğundan, okul nöbet görevini gereksiz olarak ifade etmişlerdir. Gündoğdu ve diğerlerinin (2015) yaptıkları çalışmada da benzer şekilde öğretmenlerin çoğunluğunun nöbet tutmamaları gerektiğini, bu görev için okullarda güvenlik personelinin olması gerektiğini, nöbet görevleri süresince üzerlerinde çok fazla sorumluluk olduğunu ifade etmişlerdir. Yine Ayyıldız ve Akın (2016) araştırmalarına katılan öğretmenlerin bir kısmının nöbet görevinin sadece öğretmenlere bırakılmaması gerektiğini, diğerlerinin de bu görevin sadece öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini dile getirdiklerini açıklamaktadırlar.

Araştırmada üçüncü olarak, ilköğretim öğretmenlerinin büyük çoğunluğu okul nöbet görevinin okulun işleyişindeki katkılarını “Öğrenci davranış problemlerini önleme” ve “Güvenli ve huzurlu okul ortamı oluşumunu sağlama” şeklinde belirtmişlerdir. Özer ve Dönmez de (2007) araştırmalarında okullarda eğitsel amaçlara ulaşılmasında, öğrencilerin ve öğretmenlerin fiziksel, psikolojik ve korku yaşamadan, özgür bir biçimde öğrenebilecekleri ve öğretebilecekleri güvenli bir okul ortamı oluşturulması gerektiğini belirtmektedirler. Memduhoğlu ve Taşdan da (2007) araştırmalarında okullarda etkili öğrenmenin gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin kendi potansiyellerini geliştirebilmeleri, okulların öğrenciler ve öğretmenler için güvenli yerler olmaları ile sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Güven ve Dönmez de (2002) okullarda öğrenmenin istenilen düzeyde gerçekleşebilmesinin ve okullarda eğitsel hedeflere ulaşılabilmesinin en temel koşullarından bir tanesini, öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini güvende ve özgür hissettikleri bir ortamın oluşturulabilmesine bağlı olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmada dördüncü olarak ilköğretim öğretmenlerinin diğerlerine göre çoğunluğu, okul nöbet görevi kapsamında öğretmenlerin “Görev alanını belirli aralıklarla dolaşma”, “Olumsuz öğrenci davranışlarını uyarma”, “Öğrenci güvenliğini sağlama”, “Sınıfları derse hazır

hale getirme” ve “Okulun yönetim işlerine yardımcı olma” gibi sorumluluklara sahip olmaları gerektiğini belirtirlerken; diğerleri de “Nöbet görevi süresine eksiksiz uyulması”, “Okul temizliğinin denetlenmesi”, “İlk yardım bilgisine sahip olma”, “Öğrencilerle iletişim halinde olma”, “Nöbet süresince yaşanan önemli olayları kayıt altına alma” gibi sorumlulukları ifade etmişlerdir. Turhan ve Turan’ın (2012) araştırmalarında da öğretmen ve öğrenci iletişiminin güçlendirilmesi okullarda güvenlik problemlerini en aza indirme konusunda önemli olduğunu belirtmişlerdir. Nöbet görevi esnasında okulun işleyişinde olumlu veya olumsuz tüm olayların doğru ve yakından izlenebilmesi, görev bölgesinin belirli aralıklarla dolaşılmasıyla daha rahat ve faydalı şekilde gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda bu hareketlilik, nöbet görevinin ne kadar ciddiye alındığının da bir göstergesidir. Bunun yanında nöbet esnasında öğrencilerde karşılaşılan istenmeyen davranışları sözlü bir şekilde uyarma, okul içi ve dışından gelebilecek tehlikelere karşı öğrenci ve okul güvenliğini sağlama, teneffüs süresi sona erdiğinde sınıfların derse hazır hale gelmesine katkı sağlama ve idarecilerle etkili iletişim kurarak okulun yönetim işlerine yardımcı olma da nöbet görevinden sorumlu öğretmenlerin yapmaları gerekenler arasında sayılabilir. Ek olarak bu araştırma sorusu ile ilgili öğretmen görüşlerinden çoğunluğu, okul nöbet görevinin öğretmenlerin görevi olmaması şeklindedir.

Araştırmada son olarak öğretmenlerin belirtmek istedikleri ek görüşlere ilişkin, öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğretmenlere nöbet görevi için ek ücret ödenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Nitekim 23.08.2015 tarih ve 29454 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu Görevlerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme’de öğretmenlere 2016 yılında haftada 2 saati ve 2017 yılında ise haftada 3 saati geçmemek üzere ek ders ücreti ödenmesine karar verilmiştir (DPB, 2015: md. 22). Yine çoğunluk olarak öğretmenler nöbet görevi için ayrı bir personel görevlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler de öğretmenin asıl görevinin eğitim-öğretim olduğunu ve bu görevin gönüllülük esasına dayalı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Turhan ve Turan’ın (2012) araştırmalarında özel güvenlik ya da polis memurlarının okullardaki asayiş ve emniyeti sağlamada yetersiz kaldıklarından, bu görevlilerin sayılarının artırılarak eğitim kurumları ile polis teşkilatı arasında koordinasyonun sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayyıldız ve Akın’ın (2016) araştırmalarında da katılımcı öğretmenler okul güvenliğinin sağlanabilmesi için güvenlik görevlisi, nöbetçi öğretmen, tüm eğitim kadrosunun işbirliği içerisinde çalışması gerektiğini; polis ve güvenlik eğitimi almış kişiler tarafından ve idari kadronun gerekli önlemleri alması yolu ile okullarında daha güvenli olabilecekleri belirtilmiştir. Benzer olarak Turan da (2007) öğrencilerin güvenliğinin en zayıf olduğu saatlerin öğle ve teneffüs saatleri olduğunu; bu saatlerde okul güvenliğini sağlamakla görevlendirilen nöbetçi öğretmenlerin yetersiz kaldığı durumda bu görevi yapmak zorunda kalan öğrenciler yerine, devlet tarafından daha profesyonel kişilerin bu iş için görevlendirilmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın önerileri şunlardır:

1. Öğretmenlerin okul nöbet görevine ilişkin istekliliklerini artırabilmek için, dönem başında nöbet işleyişi ile ilgili kararlar, öğretmenlerin de görüşü alınarak belirlenebilir ve bu doğrultuda yeni uygulamalara gidilebilir.
2. Haftanın bir tam günü nöbet uygulaması yerine her gün yalnızca tek bir teneffüs nöbet görevi sorumluluğu öğretmenlere verilebilir.

3. Okul güvenliği ve öğrenci güvenliğinin sağlanabilmesi için özel eğitim almış güvenlik personeli temin edilebilir.
4. Öğretmenlere ilk yardım ve ani müdahaleye yönelik eğitimler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Alp, K. (2012). *İlköğretim okullarında güvenlik*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Astor, R.A., Meyer, H.A. & Behre, W.J. (1999). Unowned places and times: Maps and interviews about violence in high schools, *American Educational Research Journal*, 36(1), 3-42.
- Ayyıldız, A. ve Akın, U. (2016). Okul güvenliğinin sağlanmasında nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 345-370.
- Ataseven, B. (2012). Nitel bilimsel araştırmalarda veri kalitesinin önemi. *Marmara Üniversitesi İ.B.B. Dergisi*, 33(2), 543-564.
- Barhan, Ali. (2001). *İlköğretim okullarında öğrenci güvenliğinin sağlanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DBP. (2015). *Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme*. Erişim Tarihi: 09.06.2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/08/20150823-8.pdf>.
- Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 2(9). Erişim Tarihi: 20.07.2014. <http://pareonline.net/getvn.asp?v=2&n=9>.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.
- Eraslan, R., ve Aycan, S. (2008). Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2(1), 8-18.
- Gömlüksiz, M., Kilimci, S., Vural, R. A., Demir, Ö., Koçoğlu-Meek, Ç. ve Erdal, E. (2008). Okul bahçeleri mercek altında: Şiddet ve çocuk hakları üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2), 273-287.
- Gülbaz, L. (2016). *İlkokul yönetici ve öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günay, G. ve Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevi üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 64-78.
- Gündoğdu, K., Saracaloğlu, A.S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). Okul nöbetlerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Problemler ve öneriler. *İlköğretim Online*, 14(1), 276-294.
- Güven, M. ve Dönmez, B. (2002). Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 59-68.

- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi (Güz 2004)*, Sayı: 164.
- MEB. (1964). *Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği*. Erişim Tarihi: 20.05.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr>.
- MEB. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Erişim Tarihi: 20.05.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr>.
- MEB. (2003). *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. Erişim Tarihi: 20.05.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr>.
- Memduhoğlu, H. B. ve Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Netshitahame, N. E. & van Vollenhoven, W. J. (2002). School safety in rural schools: Are schools as safe as we think they are?. *South African Journal of Education*, 22(4), 313-318.
- Oosthuizen, I.J., Botha, P., Bray, W., Marais, D., Mentz, P.J., Oosthuizen, L., Van der Westhuizen, P.C. & Van Schalkwyk, O.J. (1994). *Aspects of educational law for educational management*. Pretoria: J. L. Van Schaik.
- Özer, N. ve Dönmez, B. (2007). Okul güvenliğine ilişkin kurumsal etkenler ve alınabilecek önlemler. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 299-313.
- Özer, N. ve Dönmez, B. (2013). Güvenlik kameraları ve okul güvenliği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 437-448.
- Skiba, R. & Sprague, J.R. (2008). The positive classroom: Safety without suspensions. *Educational Leadership*, 66, 38-43.
- Turan, H. (2007). *Çankaya ilçesinde görev yapan ilköğretim okul müdürlerinin yönetim işlevlerinde karşılaştıkları sorunlar ve sorun çözme uygulamaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, M., ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 121-142.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(24), 543-559.
- Yaman, E. ve Ayar, N. (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: Okul polisi uygulaması. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, 11(2), 147-171.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zafer-Güneş, D. ve Keskinılıç-Kara, S. B. (2016). İlkokulların sorunlarının öğretmenler kurulu toplantılarına dayalı olarak incelenmesi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 142-153.

EXTENDED ABSTRACT

Managing education process at schools appropriately is only possible on the condition that needs such as physical opportunities, security and discipline are provided. In the direction of main objective of our educational system, providing students the educational opportunities effectively and balancing school management and the other teachers are responsibilities of the ones who have watch duty at school that day. Hall monitors teachers who have duties such as fault and deficiencies at schools, to be sure whether the school ready for education and to make arrangements on students' entrance and exits, take this responsibilities within the compass of specific rules. Teachers do not perceive these duties as a burden. If they take the needs of school and students into consideration, schools have more ordered structure and by this way success of schools may increase. Conducting this research has been seen important in order to determine the thoughts of teachers about watch duty at school, to eliminate prejudices of teachers towards this concept and to make watch duty more functional.

At this research which aims at determining the opinions about watch duty of teachers at school and on which qualitative research model has been applied, case study pattern has been used. Research it descriptive quality and it has been conducted with survey model. Study group of research consists of 50 teachers working in Canakkale/Biga area and Istanbul/Esenyurt area at the second in the second mid-term of 2013-2014 school year. While choosing the study group, features of research's aim and the resources of the research have been taken into consideration. On qualitative researches, it is not possible to take many individual into sample because of the limitedness of research sources and feature of collecting datum and data analysis method. So, various sampling methods, standard sampling has been used. Criterion is to work at primary state schools under the control of Ministry of National Education. As a data collection tool, structured interview form prepared by researchers has been used. In the first part of the interview form involving two parts, personal information takes place, and in the second part, 4 different questions are available to find out the opinions of teachers on watch duty at school and there is a part about other extra opinions. In the data analysis process, content analysis method has been used, and the answers given to each question by teachers have been analyzed separately. In order to ensure holism and collectivism on the researches, answers given similarly to each question have been evaluated all together, interpretations have been made over these answers. The answers given to questions, percentage and frequency distributions of the common grounds that teachers state have been presented as charts.

Results obtained in the light of finding within the research are like this:

Majority of primary school teachers define the watch duty at school as "maintaining the control and order of students during breaks" and "providing school security". Majority of teachers who see watch duty at school necessary considerate this duty essential in the aspect of taking the undesired student behaviours under control. Watching the student behaviours, controlling and interfering immediately are crucial in order to establish a healthy school environment. Majority of teachers who see watch duty at school unnecessary state that watch duty must be responsibility of security guards at schools. A great majority of primary school teachers state their contribution to running of watch duty at school as preventing students' behaviour problems and as providing a secure and peaceful school environment. Schools being prosperous educational institutions depends not only on teachers' success but also on students' success. On basis of students' success, there is a display of positive behaviours both in and out

of school. Still, for the success of school, both school security must be provided, and schools must have a peaceful environment. Majority of primary school teachers; within the scope of watch duty at school, state that it is necessary to have responsibilities such as “walking around watching area regularly”, “warning students about their negative behaviours”, “providing students security”, “preparing classes for lesson” and “helping school management”. Within the context of research, opinions that are more predominate than those of teachers state like that: “Extra payment for this duty is necessary” and “another employee must be hired for watch duty at schools”.

According to research results, it may be given place to these suggestions: In order to raise teachers’ willingness for watch duty at school, decisions about the running of watch duty at school in the beginning of the term may be identified by taking teachers’ opinions, and in this direction, new applications can be carried into practice. In addition to this, instead of a whole day watch duty practices once a week, it can be given teachers’ responsibility as only during one break time everyday. In order to ensure school and student security, a security guard who takes special education and experted can be provided. Educations such as first aid and immediate treatment should be given to teachers.